

Miljøstiftelsen Bellona
Postboks 2141 Grünerløkka
0505 Oslo

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Kopi sendes til Miljøverndepartementet

Høringsuttalelse til forslag til program for konsekvensutredning i åpningsprosessen for petroleumsvirksomhet i havområdene ved Jan Mayen.

Vi viser til brev fra Olje- og energidepartementet datert 14. desember 2010 med forslag til program for konsekvensutredning av åpning av havområdene utenfor Jan Mayen. Vi takker for forlenget høringsfrist til 25. mars, etter avtale med Nina Kristine Madsen.

Bellona og Natur og Ungdom mener forslaget til program for konsekvensutredning ser ut til å gå i dybden på flere av de aktuelle problemstillingene for åpning av dette området. Vi vil likevel advare på det sterkeste mot å åpne havområdene ved Jan Mayen for oljevirksomhet. Vi ser ikke hvordan petroleumsindustri skal kunne etableres uten at det medfører en stor konflikt med naturmangfoldet og en vesentlig risiko for områdene med tanke på akutt forurensing.

Vedlagt følger våre utdypende kommentarer til forslag til program for konsekvensutredning.

Med vennlig hilsen

Silje Lundberg
Fagrådgiver, Bellona

Ola Skaalvik Elvevold
Leder, Natur og Ungdom

1. Innledning

Jan Mayen er en vulkansk øy, med en avstand på omlag 1000 km til fastlands-Norge. I området er det relativt hyppige jordskjelvaktiviteter. Øya ble i 2010 vernet i statsråd og er også nominert til UNESCOs verdensarvliste. Jan Mayen er spesielt viktig for sjøfugl og er hekkeområde for om lag 27 sjøfuglarter, blant disse er flere rødlistet.

Det ble i forbindelse med St. meld nr 37(2008-2009) bestemt at regjeringen skulle starte åpningsprosessen for havområdene ved Jan Mayen. Regjeringen kunngjorde 11.03.2011 at det skal bevilges 180 millioner kroner til kartlegging ved Jan Mayen.

1.1 Klima og nye felt

Bellona og Natur og Ungdom mener norsk oljepolitikk går i feil retning ved å stadig åpne nye felt for olje- og gassutvikling. Jan Mayen er i så tilfelle intet unntak. I Forslaget til program for konsekvensutredning står det ”(...)selv ved en åpning av havområdene på norsk side ved Jan Mayen i dag, vil en ikke ha produksjon i området før 2020-2030.” FNs klimapanel har slått fast at utslippene av klimagasser må reduseres med opp mot 85 prosent innen 2050 og 40 prosent innen 2020(Gaupta 2007). Dette betyr at vi ikke kan tilrettelegge for økt klimaforurensing fra olje- og gassinstallasjoner i nye havområder. Bellona og Natur og Ungdom mener derfor det er å gå i feil retning å åpne områdene utenfor Jan Mayen for oljevirkosomhet. Dette argumentet underbygges også av studien *Greenhouse-gas emission targets for limiting global warming to 2*, (Meinshausen et al. 2009), som viser at ¾ av oljen og gassen vi har funnet i dag, må bli liggende om vi skal nå målet om maksimum to graders temperaturstigning.

1.2 Merutvinning eller ny leteaktivitet

Samtidig ser Bellona og Natur og Ungdom på det som et problem at oljeindustrien stadig får innpass i nye havområder, og at en ikke heller konsentrerer seg om merutvinning ved eksisterende felt. Rapporten *Økt oljeutvinning på norsk kontinentalsokkel* som ble publisert av OED i fjor peker på at aktiviteten på norsk sokkel de senere årene har vært kostnadsdrivende for næringen, og blant annet har bidratt til svært høye riggrater. Dessuten peker rapporten på at høy leteaktivitet kan ha flyttet fokus og investeringsvilje bort fra prosjekter innen økt oljeutvinning.

Norske myndigheter har satt som mål å øke utvinningsgraden på norsk sokkel. Per i dag (2010) ligger den på 46 %. For hver prosentverdi som denne utvinningsgraden økes med, vil man med en oljepris på 70\$ generere verdier tilsvarende 270 milliarder kroner. Rapporten *Økt oljeutvinning på norsk kontinentalsokkel* hevder det under optimale forhold vil kunne være mulig å heve utvinningsgraden opp mot 70 %. Dette representerer petroleumsmengder som langt overgår alle ressursestimater som er gjort for nordområdene. En utnyttelse av disse ressursene er imidlertid svært tidskritiske, og vil måtte finne sted innenfor et tidsrom på ett til fem år, ettersom de mest aktuelle feltene nærmer seg slutten på sin levetid. En omfattende utbygging av nye felt i nordområdene, som på ingen måte er like tidskritiske, er etter Bellona og Natur og Ungdoms oppfatning et hinder for en slik utvikling, ettersom full satsning på begge områdene forutsetter større investeringer enn hva som er mulig.

2. Bellona og Natur og Ungdoms kommentarer til forslag til program

Bellona og Natur og Ungdom er svært kritisk til å åpne for petroleumsvirksomhet rett utenfor en vernet øy som har stor betydning for et helt unikt arts mangfold. Vi er av den oppfatning av at dette er områder som i realiteten vil være svært vanskelig tilgjengelig for oljeindustrien da de ligger langt fra fastlandet og fra andre installasjoner. Vi finner det derfor svært viktig at konsekvensutredningen belyser alle utfordringer som er spesielle ved Jan Mayen.

2.1 Konflikt med andre næringer og vernestatus

Det er helt essensielt at konsekvensutredningen belyser konflikten som vil kunne komme med vernestatusen til Jan Mayen. Vi kan i dag ikke finne dette som et punkt i det foreslåtte programmet for utredning. Det er etter vår oppfatning en klar konflikt her, mellom oljeindustri og en vernet øy, som ikke er forenelig. Ved etablering av petroleumsindustri i havområdene utenfor Jan Mayen er en helt avhengig av å etablere infrastruktur på øya. Dette vil føre til fysiske inngrep som påvirker naturen og dermed komme i konflikt med vernet som er gitt.

Vi ser på det som en svakhet at det i dag ikke er mulig med vern med hjemmel i naturmangfoldloven utover 12 nautiske mil fra grunnlinjen. Bellona og Natur og Ungdom krever derfor at dette er noe som utredes i konsekvensutredningen, og hvilke betydninger dette vil kunne få for naturmangfoldet og fiskeriene. Vi har i lengre tid krevd petroleumsfrie områder i norske farvann og det er etter vår klare oppfatning at områdene utenfor Jan Mayen kvalifiseres til dette.

Det vil også være helt essensielt at konsekvensutredningen kartlegger mulige konflikter, rundt arealbruk og akutt utslipp, og mellom petroleumsnæringa og fiskeriindustrien.

2.2 Kartlegging av naturmangfoldet

Jan Mayen er et av de viktigste områdene for sjøfugl og det er observert 98 arter på stedet, hvorav 27 av dem hekker på øya. Blant disse er flere rødlistet altså truet av utryddelse, utsatt for betydelig reduksjon eller er naturlig sjeldne. I fjor ble SEAPOP-programmet satt i gang på Jan Mayen. Dette programmet må videreføres i 2011 og 2012. Da den nye rødlisten ble lagt frem i fjor var det klart at det stod langt dårligere til med flere av sjøfuglene våre. Dette medfører at vi må forvalte de gjenværende bestandene bærekraftig.

Det er allerede gitt flere millioner kroner til å starte seismikkinnsamlingen i havområdene ved Jan Mayen. Dette må gjøres på en måte som ivaretar hensynet til fiskeriene og den effekten det kan ha på fisken. Det bør gjøres følgeforskning på seismikken som skytes ved Jan Mayen.

Vi vet i dag alt for lite om bunnen av våre havområder, men de siste årene er det kommet stadig ny kunnskap på bordet gjennom MAREANO-programmet. Det er viktig at en slik kartlegging blir satt i gang utenfor Jan Mayen og at den kartlegger bunnforholdene med tanke på sårbar bunnfauna, biodiversitet og kjemiske parametre.

2.3 Risikovurderinger og klimatiske forhold

Jan Mayen er en vulkansk øy og er meget utsatt for jordskjelvaktivitet. Dette vil derfor by på nye utfordringer for norsk oljeindustri, og utforming av installasjonene. Dette risikomomentet er etter Bellona og Natur og Ungdoms oppfatning enda en grunn til å si nei til oljevirksomhet i disse områdene. Selv om en antar å kunne ha en overvåkning som varsler utbrudd en til to dager i forkant, vil vulkanutbrudd eller jordskjelv kunne føre til store skader på utstyr, og slik utgjøre ytterligere riskiko. Bellona og Natur og Ungdom krever derfor at det utredes i hvor stor grad dagens utstyr vil kunne holde ved jordskjelv av ulike styrker, og hvilke risikofaktor dette momentet spiller.

De klimatiske forholdene ved Jan Mayen er også annerledes enn mange andre steder på norsk sokkel. Andre steder er det ofte en sesong som peker seg ut som mer utfordrende å drive med oljevirksomhet på grunn av mye uvær, men ved Jan Mayen er det ulike utfordringer året rundt. I tillegg til problematikken rundt jordskjelv, er områdene omgitt av havis i perioder av vinteren, og den ligger i et område med stor hyppighet av vandrende lavtrykk. Om sommeren vil det være store utfordringer knyttet til tåke og dårlig sikt.

Det er viktig at konsekvensutredningen viser helt tydelig hvilke klimatiske forskjeller det er på å drive oljevirksomhet i disse områdene, kontra Nordsjøen og Norskehavet hvor vi i dag har mesteparten av vår virksomhet. Det må også gjøres klare utredninger på hvilke konsekvenser dette har for HMS og risikovurderinger gjort i forhold til personell på plattformen.

2.4 Tilstrekkelig oljevernberedskap

Oljevernberedskap og oljevernutstyr fremstilles som et effektivt verktøy for å forhindre konsekvenser av et oljesøl. SINTEFs rapport om effekten av oljevern beregner at man vil kunne samle 40 % av et oljesøl stemmer ikke med noen virkelig hendelse. Erfaringene fra Mexicogulften viser at kapasitet og helsefare utgjør en større utfordring, spesielt ved bruk av dispergeringsmidler. I tillegg kommer de geografiske og klimatiske forholdene utenfor Jan Mayen som medfører at dagens oljevernutstyr ikke vil ha effekt i store deler av vinterhalvåret. Dårlig sikt og tåke vil kunne få store konsekvenser for den effektive oppsamlingen i sommerhalvåret. Bellona og Natur og Ungdom mener dette er problemstillinger som ikke kommer godt nok frem i forslaget til program for konsekvensutredning. Dette må belyses i konsekvensutredningen, og det må også komme klart frem hvordan utfordringene med infrastruktur skal kunne løses.

3. Oppsummering

Bellona og Natur og Ungdom mener områdene utenfor Jan Mayen ikke kan åpnes for oljevirksomhet, og mener regjeringen her går i feil retning når det nå settes igang konsekvensutredning av området. Vi mener det er helt essensielt at de store utfordringene knyttet til oljevern, infrastruktur og risikovurderinger knyttet til akutte utslipp blir nøye utredet og belyst i konsekvensutredningen. Vi vil på forhånd advare på det sterkeste mot å sette i gang oljevirksomhet i disse områdene.

Litteratur:

Gupta S., D.A. Tirpak et al. (2007) "Policies, instruments and co-operative arrangements", i B.Metz, O.R. Davidson, P.R. Bosch, R. Dave, L.A. Meyer (red.) *Climate Change 2007: Mitigation. Contribution of Working Group III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, Cambridge University Press, Cambridge

Meinshausen, M., N. Meinshausen, et al. (2009). "Greenhouse-gas emission targets for limiting global warming to 2 °C." *Nature* **458**(7242): 1158-1162.

Olje- og energidepartementet (2010) "Økt utvinning på norsk sokkel"

Olje- og energidepartementet (2010) "Forslag til program for konsekvensutredning. Åpning av havområdene ved Jan Mayen for petroleumsvirksomhet"